

Litt om min mamma Elfrida og hennes liv på Nyvoll

Hun ble gjerne kalt for Frida, og det var vel helst det navnet mange brukte på henne. Hun ble født 5. juni 1915 i Sandbakk, i det som den gang var Nordfold kommune. Pappa, Magnus, kom tilbake fra Amerika i 1931, og etter at han hadde bygd hus på Nyvoll, kom mamma for å være hushjelp for han. Dette utviklet seg etter hvert til noe mer, og de giftet seg nyttårsaften i 1933.

Mamma var dyktig med alt hun holdt på med. Det kom snart dyr i fjøset, og hun var flink til å stelle med disse. Det er ikke så mye jeg kan si om disse årene før jeg ble såpass gammel at jeg husker. Noe av det første jeg kan erindre var fra våren 1940. Da reiste vi til Sandbakk, og tok med oss alt som var i fjøset dit. Vi dro for å rømme unna tyskerne. Vi var nå blitt tre søsken, så vi var 5 mennesker som evakuerte dit. I Sandbakk ble vi to uker før vi reiste hjem igjen.

Etter dette begynte den vanlige hverdagen med tyskerne tett innpå oss, for nå flyttet de inn i halve huset vårt. Vi kunne ikke protestere, for når de hadde bestemt at de skulle ha halve huset vårt, så måtte det bli sånn.

Det var også mangel på alt, og etter hvert kom også rasjoneringskortene, men da var det ingenting å få kjøpt i butikkene. Folk hadde lite den gang, både av mat og andre ting, så det ble snart tomt alle steder. Jeg kan ikke huske at vi direkte sultet, men mye av det vi spiste, kom fra egen produksjon. Mamma var flink til å dyrke grønnsaker, og mye bringebær og jordbær fikk vi også som hun dyrket frem. Om høsten når noen av dyrene ble slaktet, ble alt tatt vare på, og det var mye mat utenom kjøttet som vi spiste. Vi levde for det meste av fisk, og den var både salt og fersk. Men noen ganger når vi kom hjem fra skolen eller annet vi holdt på med, og det luktet brunsaus, ja da ble det alltid fest ved bordet.

Mamma var alltid foran når det var noe nytt i mat og matlaging. Jeg husker hun brukte å hermetisere kjøtt, og da ble det holdbart i lang tid. En tid drev pappa med hønseri, og da ble det slaktet mye som ble brukt til mat. Jeg husker enda at mamma brukte to-liters glass for å hermetisere hønsekjøttet, og det smakte så utrolig godt.

Mamma var en veldig sosial person, og derfor kom det ofte folk til Nyvoll. Den gang hadde ikke folk det så travelt, og mange var glade for å komme til Nyvoll for å slå av en prat og selvfølgelig få kaffe.

Jeg vil også nevne at hun hadde en egen evne til å spå i kaffekoppen. Den gangen ble kaffen malt og hatt direkte på kjelen, så da kom det også litt kaffegrut i koppen. Når koppen var tom, ble gruten som var igjen ristet litt rundt og koppen snudd opp ned for å tørke litt. Etterpå skulle mamma tyde det hun så. Det var nok mange som var spente på hva hun så der, men om noe av det hun fortalte stemte, det vet jeg ikke. Men jeg vet at det var veldig populært at hun gjorde det, og det var vel mest for å ha det litt artig. Jeg husker en gang at hun fortalte at hun så et dyr i koppen, og det kunne være en rev, en hare, ei ku eller en gris, men så var det å tyde hva dette dyret betydde. Det var vel også mye annet hun så, og i det store og hele så var det vel ikke noe alvor i dette.

Det skjedde mange ganger at det kom folk som skulle overnatte hos oss, og det var gjerne familie, enten fra Stavfjord eller Sandbakk. Mamma var mye opptatt av misjonene, og de folkene som reiste i sådanne ærend. Noen av dem hun tok i mot for overnatting var Erling Stordahl og Gunnar Engedahl fra Blindeforbundet. En av disse var i alle fall blind. Disse to var så vidt jeg husker, foregangsfolk for å få i stand virksomheten på Beitostølen. På Nyvoll var det en bratt trapp for å komme opp på loftet, der de skulle ligge, og mamma måtte hjelpe til både med å få dem opp og ned, men dette så hun ikke ulikt.

Både mamma og pappa var gjestfrie folk, så når det kom besøk fra Amerika, så bodde de på Nyvoll. Det ble mange besøk derifra, både av hennes folk, og av pappa sin slekt. Det var greit at det var slik, for noen av dem som kom kunne ikke snakke norsk, og da kunne pappa deres språk. I de årene var det alltid slik at både det norske og det amerikanske flagget var heist på Nyvoll.

Mamma var en stor pådriver i foreninger, og hun var i mange år formann i pensjonistforeningen. Da ble det mange bussturer både i Norge og Sverige, og hun var dyktig med å få alt til å klaffe. Pengene som måtte til for å kunne ta disse turene med buss og overnatting, kom ved at de hadde utlodning av forskjellige handarbeider, og i tillegg hadde de basar.

Utenom det daglige arbeidet hjemme, så var mamma og pappa i mange år pedell på skolen i Sildhopen. Dette var et arbeide som for det meste ble utført av pappa, men mamma var også med på det. Det gikk ut på å vaske og holde alt ryddig og rent.

Etter 1975 da gårdsdriften ble avsluttet, så ble det mer tid til annet. Begge var ivrige med å være på sjøen for å fiske, og det ble mange turer utover fjorden for å dorge etter ørret. De var veldig glade for å ta disse turene, og mange ganger fikk de bra med fisk. Noen år hadde de laksenot like ved der de hadde naust, og det ble en del fangst der også, og mamma var alltid med. Det var hun som sørget for at mye av den fisken de fikk ble røkt, og hun brukte mange timer ved røykeriet for å passe på. Jeg minnes så godt smaken av fisken når den var ferdig. Den ble bare røkt med einer, og det er umulig å få tak i slik mat i dag.

Mamma hadde stor omsorg for alle, og dette nøt vi godt av både i påskeferier og sommerferier, for da var det hun som tok seg av ungene, slik at vi kunne gjøre det vi ville. Vi var unge den gangen, og kanskje hun ble litt utnyttet fordi hun var så snill, men slik ble det nu bare. Jeg kommer aldri til å glemme når vi

kom ned fra påskefjellet til den fantastiske deilige middagen hun hadde laget av hermetisert hønskjøtt.

En gang da vi skulle bygge nytt hus, ble det litt vanskelig med boforholdene mens dette pågikk, og da tok mamma i mot Jan, vår eldste sønn som da var 5 år. Han fikk bo der helt til byggingen var ferdig.

Mamma var veldig glad i alle sine barnebarn, og når vi kom dit så ble det stor stas for det ble et samlingspunkt for alle. Kate, Asgeir og Jan har fortalt om så mange gode minner fra de var hos farmor, og de minnene vil de nok bære med seg resten av livet.

Jeg vil nu gå tilbake noen år. Det var vel 1946-47, og det var lite penger blant de fleste. Da bestemte hun seg for at hun skulle strikke til folk, og kanskje hun kunne tjene litt på det. I Mørsvikvatn bodde en eldre dame som skulle selge en brukt strikkemaskin, og mamma bestemte seg for å kjøpe denne. Jeg var med for å hente den, og vi brukte hesten for å kjøre dit. Maskinen var stor og tung med mange lodd som hørte til bruken av den, og til sammen ble det mange kilo. Maskinen ble montert i kjøkkenet hjemme, og mamma lærte snart å bruke den. Det ble mye bråk når hun satte i gang, og det var ikke bra for oss når vi skulle gjøre skolearbeid i samme rom. Hun strikket for folk alle steder fra, og mye av det måtte sendes med posten. Det var mangel på mye i den tiden, og når vi hadde papir for innpakking, så ble det brukt mange ganger. Jeg husker at postmannen ikke likte dette, og det var fordi han måtte lime et merke på pakken, og det ville ikke feste seg fordi papiret var så mye brukt.

Mamma var allsidig på mange måter og hun var flink med det meste. Noen av naboene kom til henne for å få klippet håret, og i tillegg passet hun frisyren til alle i familien.

Jeg vil også nevne at når jeg begynte å reise bort på fiske, så var det alltid hun som holdt kontakten med meg. Det ble noen ganger telefon, og da måtte jeg budsende henne til Tangen. I slike tilfeller ble det lang ventetid, og det kunne bli både to og tre timer før vi fikk kontakt. Men hun var flink til å skrive brev, og mye av kontakten gikk den veien. Det hendte at jeg var borte uten å være hjemme i 4-5 måneder, og da var det godt å ha den kontakten.

Mammas raushet overfor andre mennesker må jeg også nevne. Hun var ikke glad når noen brukte alkohol, men hun godtok det. I alle mine år kan jeg ikke huske at jeg så hun smakte på den sorten, men hun kunne gjerne delta i et lystig lag selv om hun var avholden.

Min mor, Elfrida, fikk slag i 1993, og hun ble da pleiepasient. De siste årene bodde hun på hjemmet i Røsvik sammen med pappa, og hun døde søndag 1. juli 2007, 92 år gammel.

November 2012

Jarle